DOS KELBL

Mendele Mokher Sefarim

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

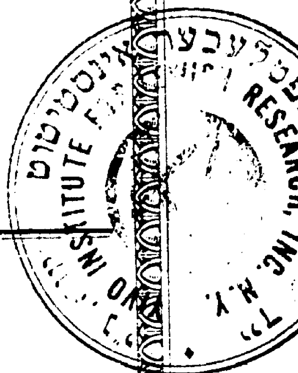

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

קינדער־לעבן

באַוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע

צונויפגעשטעלט: ש. פיערט

געבוירן דעם 20טן דעצעמבער 1835
געשטאָרבן דעם 8טן דעצעמבער 1917

מענדעלע מוכר ספרים

(שלום יעקב אבראַמאָוויטש)

דאָס קעלבל

בוענאָס איירעס
1946

(דריטע סעריע)

נומער 3

פאַרלאַג: „שטערנדרעק"

„קינדערלעבן״
ביבליאטעק פאר עלטערע קינדער

צונויפגעשטעלט:
ש. פיערט

דאָס קעלבל

א.

ווינטער אמאל, גאנץ פרי, אז איך בין געלעגן איינגענו־רעט אונטער דער קאלדרע, פארשלאפן, נאך ניט בדעה האבנ־דיק אויפצושטיין, דערפיל איך, ווי מע וועקט מיך, טארעט מיך אין איין געשריי:

— גיכער שטיי אויף, גיכער, גיכער!

איך טו מיך נישט טויט, נישט לעבעדיק א כאפ אויף און דערזע פאר מיר מיין שוועסטער, א מיידל פון א יאר צוועלף. דאס פנימל שיינט איר, די אייגעלעך פינקלען עפעס מיט א גלאנץ גאר משונה, דאס מיילכל האלב אפן, אויף די ליפעלעך עפעס א פארגליווערט מין שמייכעלע. זי וויל עפעס זאגן און קאן נישט, אזוי פארנעמט איר דער אטעם, נאר וואס זי שטרעקט אוים, ווארגנדיק זיך, דאס הענטל, טייטנדיק אויף

עפּעס דאָרט אין דער מיט עטוב:

— אָ — אָ!

איך גיב אַ קוק — אוי, געוואַלד, אַ קעלבל!

און אַזוי ווי איך בין באָרוועס, נאַקעט, אין-איין העמדל, טו איך אַ שפּרונג אַראָפּ פונעם געלעגער געשווינד צו אים.

די פרייד מיט מיר איז געווען אַזוי גרויס, גלייך ווי די וועלט איז מיינע, גלייך ווי אַלצדינג אין איר פילט מיין שמחה. עפּעס לייכט די זון גאָר אַנדערש, עפּעס איז דער פרימאָרגן מילדער, פריינטלעכער ווי תמיד, עפּעס פילט זיך אומעטום אין דער לופט יומטובדיקס, פול מיט קעלבל. אַלצדינג שמייכלט, זאָגט:

— גוט יום-טוב, מזל-טוב דיר מיטן קעלבל!...

איך זעץ מיך אויף די קניעלעך, אַביסל פונדערווייטנס און באַטראַכט מיר דאָס קעלבל. אַ שיינס, אַ רויטס, אויפן שטערן אַ ווייסער פלעק, ווי אַ זילבערנע קאָקאַרדע, גאָר אַ גאַנץ ווונדער!

וואָס ווייטער, ווייטער גיב איך מיר אַ רוק אונטער, באַ-קענענדיק זיך מיט אים נענטער; וואָס ווייטער, ווייטער גיב איך עס אַ גלעט, דאָ אַ טאָפּ, דאָרט מיט אַ פינגער, אַריינקוקנ-דיק אים בשעת-מעשה אין די אויגן, ביז איך ווער דערמיט שוין אַ נאָענטער שמעלקע און לאָז אים אַראָפּ אַ ראָבן „שלום-עליכם", אַזוי טאַקע מיט דער גאַנצער האַנט, מיט אַלע פינף פינגער.

דאָס קעלבל האָט, אַפּנים, נאָך נישט געוווּסט דעם טייטש פונעם „שלום־עליכם", מיט וואָס מע עסט עס, וואָרים עס האָט זיך עפּעס געפילט ווי באַליידיקט, און, צונויפנעמענדיק זיך מיט אַלע קרעפטן, געפּרוּווט אויפשטיין. פריער האָט עס אָנגעהויבן הינטן אַרום, פּאַמעלעכן, פּאַמעלעכן זיך געשטעלט אויף די הינטערשטע פיסלעך, בלייבנדיק אָנגעשפּאַרט אויף די קני פון די פעדערשטע, וואָס נאָך פאַרלייגט אונטער זיך. שפּעטער

אַביסל האָט זיך עס שוין געשטעלט אויף אַלע פיר פיס, וואָס האָבן זיך געשאָקלט ווי פיסלעך פון אַ צעשאָטענעם טיש. אַזוי איז עס, שאָקלענדיק זיך אומגעלומפּערט, אויסשטעלנדיק אַ פּאָר קעלבערנע אויגן, אַ היפּשע ווײַלע געשטאַנען — און פּלוצים פאַררײַסט עס דעם ווײַדל און גאַלאָפּ, גאַלאָפּ איבער דער שטוב.

עס ווערט אַ רעש, אַ געפילדער. עס פאַלט אום די באַנק

מיטן צעבראָכענעם פיסל, עס דערשרעקן זיך די הינער, פליען משוגענערווייז איבער טיש און בענק, צעברעכן אַ גלעזל, קערן איבער עפּעס אַ שיסל. די מאַמע ביי דער קימפּעטאָרן, ביי דער בהמה הייסט עס דאָרט אין הויז, דערהערט דעם טאַראַ־ראַם, דעם האַרמידער, לויפט אין איין אָטעם אַריין אין שטוב שטאַרק אויפגעבראַכט און לאָזט אויס איר צאָרן צו מיין קאָפּ.

אַוועקגעגאַנגען פון דערהיים אין שול בין איך מיט אַ קאָפּ פול מיט קעלבל. ווען איך האָב באַגעגנט אויפן וועג, האָב איך אָנגעזאָגט די בשורה: אונדזער קו האָט געהאַט אַ קעלבל! פּאָר איטלעכן פון מיינע באַקאַנטע יינגלעך האָב איך אָפּגעלויבט אין טאָג אַריין דאָס קעלבל, אונטערשמייכלענדיק דערביי פון גרוים הנאה, ווי אַ בעל־שמחה. געמיינט דערמיט — הע־הע! לאָזן זיי מיר מקנא זיין! ווען מיר האָט געטויגט, האָב איך צוגעזאָגט ווייזן אים דאָס קעלבל, איינעם מיט מיר זיך דערמיט אַביסל אָנשפּילן. ביי איינעם אפילו האָב איך גענומען פאַרויס אַ פּאָר מעשענע קנעפּ מיט אָדלערס און אַ יע־ריכן־בייטעלע, שווערנדיק אים אַז דער כיבוד פאַרן רייטנדיק צום ערשטן אויפן קעלבל געהער אים.

עס פאַרשטייט זיך, אַז פאַר גרוים שמחה און אַזוי פיל געשעפטן האָב איך פאַרשפּעטיקט קומען אין שול.

קומענדיק אַהיים, איז די ערשטע זאַך מיינע געווען — קעלבל. שטיל, אויף די שפּיץ פינגער האָב איך בשתיקה מיך צוגעגנבעט צום קעלבל. אָנגעהויבן האָט זיך ביי מיר, ווי דער שטייגער איז: פריער אַ קוק, אַן עסן פאַר ליבשאַפט מיט די אויגן; אין אַ ווײַלע אַרום שוין אַ גלעט, אַ טאַפּ, דערנאָך אַ

האַלדזן, אַן אַרומנעמען, גאָר אַ נפש אחת. און לסוף שווין גראַבלען, מחילה אַ קוועטש, און מיין קעלבל טוט אַ שפּרונג אַהין־אַהער איבער דער שטוב. ווערט עס אַן איבערקערעניש, און עס רעגנט אויף מיר פעך און שוועבל, גאָר אַ שרעק!

די ליבע צום קעלבל איז ביי מיר געוואַקסן מיט יעדן טאָג, און צוגלייך מיט איר — די יסורים, האַרצווייטיק מיינער, וואָס זי האָט מיר אָנגעמאַכט. מיין קינדעריש הערצל איז פאַרלאָפן מיט בלוט, האָט נישט געקאָנט רויק אָן פאַרדראָס הערן דעם שמועס איבער דעם קעלבל, ווי מע וויל, עס נעבעך, קוילען, ווי מע דינגט זיך מיט דעם קצב. עס שטייט זיך, קוקט, קוקט אַזוי גוט, היימיש, לעקט דער מאַמעס האַנט אַזוי ליבלעך־פריינטלעך, און דאַ שאַצט מען אָפּ דעם ווערט פון זיין לעקער, פון זיין צינגל! ס׳איז עפּעס טאַקע אַ געוואַלד, אַ רציחה!

עס האָט מיר ווי געטאָן דאָס האַרץ אויפן קעלבל: גע־וואלד, אַ רחמנות! עס האָט מיך פאַרדראָסן, געברענט, גע־בראָטן, געוואַלד, וואָס וויל מען האָבן, נעבעך, פון זיין לעבן!

ווער ווייסט, צו וואָס דאָס וואָלט געפירט, ווען עס זאָל זיך נישט געווען אונטערדרוקן פּלוצים אַזוינס, אויף וואָס מע האָט זיך כלל נישט געריכט.

ב.

ס׳איז אַ ווינטער־נאַכט. אַ פראָסט מיט אַ ווינט. אַ פראָסט אַ ברענענדיקער, אַ ווינט אַ שטורעמדיקער. עס בלאָזט, פייפט, ריפּ־סקריפּ, ווי אויף אַ חתונה פון טויזנטער רוחות; עס שפּרינגען, טאַנצן זיילן שניי, דרייענדיק זיך משוגענערווייז

איבער די גאסן. עס קנאקן, טראסקען דעכער, עס חילט, ווייעט אין די קוימענס און עס זשומען, צימבלען שויבן אין די פענצטער.

אויף דער גאס קיין לעבעדיק באשעפעניש, נישט איין ידישע בהמה, אלע ווי אויסגעראמט. און וועלכע זיינען פאר־בליבן דא, ליגן באגראבן אז אך־און־ווי צו זיי, טיף איבער די אויערן אין שניי.

אונדזער בהמה, עפעס נאך, מישטיינס געזאגט, א שטיקל קימפעטארן, האט אונטערגענעכטיקט אין דעם פינצטערן הויז, אין נעץ און שמוץ. ווו עס בלאזט פון אויבן, פון אונטן, פון אלע זייטן, ווו ס׳איז אומצוקומען פאר קעלט. און וואס טוט א בהמה? א בהמה מעלה־גרהט (מאלע־גיירעט), חזרט, קייט איבער אלץ פריערדיקע, שוין האלב־פארדייטע, אז נייע שפייז פאר זיך האט זי דאך מכות — און ביים איבערקייען קייכט זי, לאזט זי שטילע זיפצן. די זיפצן צעגייען זיך ווייט ארום און לאזן זיך פילן אויך אין שטוב.

אויף מארגן גאנץ פרי האט מיך אויפגעוועקט פונעם שלאף א ביטער געשריי, א יאמער, א קלאג, ווי מע באוויינט א טויטן.

דאס וויינט, שרייט די מאמע.

וואס איז? — געפגרט די בהמה!

דאס הויזגעזינט איז פאראומערט, אין שטוב הערשט א טרויער. אלע שטייען פאראומערט, ווייבער, שכנות, אויך אין דערמיט. די מאמע איז מספיד פאר זיי די בהמה, דערציילט

אירע שבחים, איר קעז און פוטער, נאָך מעלות אַזעלכע, אַל-דאָס גוטס, פון וועלכע איך האָב פריער גאָרנישט געוווּסט.

— „הערט אַ מעשה — זאָגט זי מיט אַ וויינענדיקן ניגון — היינט גאַנץ פרי אָט די טיר אָט-אָ, פון דער שטוב אין דעם הויז, עפן איך. גיי איך ווי אַ באַלעבאָסטע מעלקן פרי אַריין. דאָס מעלקשעפל אין דער האַנט, שטרוי צום פרעסן האָט דער באַקאַנטער גוי נאָך נישט געבראַכט — פאַרגעסן. אַ פראַסט — אַ שרעק. צייט מעלקן. רוף איך: מאַין-מאַין-מאַין! זי רופט זיך נישט אָפּ. גיי איך שוין צו נאָענט, איך גיב אַ קוק — אוי, אַ דונער האָט מיך נישט דערשלאָגן, זי איז טויט! גאָר פּלוצים, ערשט נאָכן קעלבן זיך, פגרט עס אַ בהמה!...״

און אין דערמיט הספד פּליט אַריין פונעם אַלקערל דאָס קעלבל, האָפּ-האָפּ מיט אַ פאַרריסן וויידל, אַ פאַרוואָרפן קעפּל, „מע-מע״ אין איין קול. דאָס האָרץ רייסט ביי איטלעכן אין שטוב, קוקנדיק אויף דער יתומה, נעבעך. אַלע פאַרשטייען דעם טייטש פון „מע״. וואָס דער „מע״ באַטייט. דאָס מעקעט עס, נעבעך, נאָך דער ברוסט, עס וויל עסן. דאָס מעקעט עס, בעט זיך צו דער מאַמען, זי זאָל עס אויסצוואָגן, אָפּלעקן מיט דער צונג. ווייבער - שכנות ווישן די נעז, די אויגן. איינע פון זיי, אַ ווילקענעדיקע, וואָס שיט אין די רייד ווערטער פון די הייליקע חכמים, פאַרכאַפּט זיך פריער און צעלאָזט זיך אין אַ ברייטן שמועס:

— מיין עצה-טובה וואָלט געווען, דאָס קעלבל זאָל בלייבן לעבן. זאָל עס ביי אייך זיך האָדעווען, איר וועט עס שפּייזן

אמאָל מיט שאָלעכץ פון קאַרטאָפל, אמאָל מיט אַ ביסל קלייעןְ, דאָס אַביסל, יענץ אַביסל. וואָס קאָן עס זיך אָנזען אין באַלעבאַטישקייט אַ קעלבל? איר פאַרשטייט, פון אַ קעלבל וואַקסט אויס אַ בהמה, און אַ בהמה איז גוט, תמיד אָנגעלייגט, ווער שמועסט ביי היינטיקע צייטן און בפרט נאָך ביי יידן. אַך־אַך־אַך!

אַלע ווייבער באַטעווען צו, די מאַמע לאָזט זיך איינריידן.

דאָס קעלבל בלייבט לעבן — און מיר פאַלט אַראָפּ אַ שטיין פונעם האַרצן.

ווער קען דאס צונויפשטעלן?

דאמפעראבנקא

BUENOS AIRES